

STJM:n lausunto TEM:lle laeiksi Suomen Teollisuussijoitus -konsernin muodostamisesta

Suomen Tekstiili ja Muoti ry (STJM) kiittää työ- ja elinkeinoministeriötä (TEM) mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä laeiksi Suomen Teollisuussijoitus Oy -nimisestä valtionyhtiöstä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi sekä Business Finland Venture Capital Oy -nimisestä valtion kokonaan omistamasta osakeyhtiöstä annetun lain kumoamisesta.

YLEISTÄ

STJM suhtautuu myönteisesti nykyisten Business Finland Venture Capital Oy:n, Ilmastorahasto Oy:n sekä Oppiva Invest Oy:n toiminnan järjestämiseksi Suomen Teollisuussijoitus Oy:n yhteyteen. Koska Suomen pääomasijoitusmarkkinoiden koko kansainvälisesti tarkastellen on pieni, on tärkeää, että sijoitusvaroja hallinnoidaan kustannustehokkaalla tavalla, myös valtion sijoitusvarallisuuden osalta. Tämän vuoksi nyt suunnitteilla oleva ehdotus onkin tärkeä, jotta valtion pääomasijoitus- ja yritysrahoitusyhtiö voi toimia tehokkaasti.

Lainsäädäntöhankkeen tavoitteen osalta on kannatettavaa, että järjestelyn avulla Suomen Teollisuussijoitus Oy:lle annettaisiin pääomasijoitusmarkkinan kehittämisen ohella nykyistä vahvemmin talouden kasvuun ja uudistumiseen sekä investointien edistämiseen keskittyvä tehtävä. Tämä tehtävä ei voi rajautua perinteisiin suomalaisiin vahvoihin teollisuuden vientialoihin, vaan uudistamisen tavoitteena tulee olla Suomen talouden uudistamisen ohella myös vienninrakenteen monipuolistaminen.

UUDISTAMISEN TAVOITE

Tämän talouden uudistamisen ja uusien vientialojen kehittämisen kannalta on tärkeää, että myös tämän TESI-konsernin uudistamisessa otetaan huomioon ne linjaukset, jotka Orpon hallitus teki TKI-rahoituksen osalta kevään 2024 kehysriihipäätöksen yhteydessä.

Näiden linjausten mukaan osana T&K-rahoitusta hallitus edistää luovien alojen T&K-intensiteetin lisäämistä sekä taiteen ja kulttuurin aloilta syntyvien tutkimuspohjaisten innovaatioiden kaupallistamista. Näille innovaatioille ja niiden skaalaamiselle kasvuliiketoiminnaksi täytyy löytyä kasvurahoitusta myös valtion kotimaisista pääomasijoituksista ja yritysrahoitustoiminnasta. Näin ollen tätä rahoitusta ei tule ohjata vain esimerkiksi uusien teknologioiden ja puhtaan siirtymän luomiin mahdollisuuksiin. Kasvurahoitusta tulee ohjata myös kuluttajabrändien ja muiden aineettomien tuotannontekijöiden kasvuinvestointeihin. Esimerkiksi Tanskassa valtion kasvurahoitusorganisaatio (Vækstfonden) on sijoittanut rahastoihin, jotka edelleen sijoittavat muun muassa design- ja kuluttajabrändiyhtiöihin. Suomesta puuttuu esimerkiksi kuluttajabrändeihin sijoitettavia varhaisen vaiheen pääomasijoitusrahastoja. Vastaavasti suoria sijoituksia valtion omistamista kasvurahastoista tai rahastoyhtiöistä tehdään merkittävän vähän. Tältä osin onkin tunnistettavissa merkittävä markkinapuute.

TEOLLISUUSTUKI OY

Konserniuudistuksessa tytäryhtiö on suunniteltu nimettäväksi ”Teollisuustuki Oy:ksi”. Yhtiön nimeämistä on harkittava uudelleen. Yhtiön toiminnan tulee olla toimialaneutraalia eikä mitään toimialoja poissulkevaa. Yhtiölle suunniteltua teollisuuspoliittista tehtävää ei saa tulkita liian suppeasti esimerkiksi investointihyödykkeisiin keskittyviin teollisuusaloihin. Tämän tehtävän tulee kattaa myös kuluttajahyödykkeisiin ja -palveluihin liittyvät alat. Siten nimen on oltava myös toimialaneutraali. Vaikkakin uuden yhtiön tehtävissä on valtioneutukia koskevat toimenpiteet, ei ”tuki” -sanon käyttö ole toivottavaa yhtiön nimessä. Sen sijaan uudistamisen ja kasvun korostaminen olisi tärkeää.

SUOMALAINEN PÄÄOMASIOITUSMARKKINA

Lakiesityksen perusteluissa tuodaan selkeästi esille suomalaisen pääomasijoitusmarkkinan heikentynyt kehitys viime vuosina, rahastojen pieni koko sekä ulkomaisten sijoittajien vähäinen määrä rahastoissa ja suorissa sijoituksissa. Jatkossa uuden valtion sijoitusyhtiön tulisi jatkossa entistä selkeämmin edellyttää, että varsinkin uusissa ja uusille aloille sijoitettavissa rahastoissa, esimerkiksi kuluttajabrändit, olisi myös ulkomaisia sijoittajia mukana, jotka toisivat kaivattua osaamista näihin rahastoihin ja sitä kautta rahastoja hallinnoiviin tiimeihin. On hyvin epätodennäköistä, että ulkomaiset sijoittajat tekisivät merkittävässä määrin varhaisen vaiheen suoria sijoituksia

suomalaisiin yhtiöihin. Todennäköisempää on, että pääomien määrää saataisiin varhaisen vaiheen suoriin sijoituksiin lisätyksi sillä, että ulkomaiset sijoittajat sijoittaisivat varhaisen vaiheen sijoitusrahastoihin.

Hallituksen esityksen perusteluiden mukaisesti toteamme, että kotimaan aikaisen vaiheen markkinan määrätietoista kehittäminen on välttämätöntä ja rahastojen kokoluokkaa on saatava kasvatetuksi. Tässä kehittämistehtävässä voisi auttaa päämäärätietoinen ja järjestelmällinen ulkomaisten rahastosijoitusten saaminen suomalaisiin varhaisen vaiheen rahastoihin. Tämän lisäksi valtion omat panostukset kasvurahoitukseen Orpon hallituksen kehysriihipäätösten mukaisesti ovat tarpeellisia.

Hallituksen esityksen perusteluissa on tuotu esille, että kasvurahoituksen markkinapuutteen ohella samanaikaisesti markkinoilta löytyy paljon sijoittamatonta rahaa. Toisin kuin perusteluissa todetaan, niin näemme, ettei aina ole kyse siitä, että olisi pula hyvistä uusista sijoituskohteista. Osin on myös kyse siitä, että esimerkiksi kuluttajatuoteyhtiöihin liittyvää varhaisen vaiheen kasvurahoituksen sijoitusosaamista ei välttämättä ole rahoittajapuolella.

Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että rahoitusta voisi olla perusteltua kohdistaa esimerkiksi uusien liiketoimintojen, teknologioiden ja innovaatioiden kaupallistamiseen ja skaalaamiseen, mikä osaltaan edistäisi arvoketjujen ja kansainvälisesti kilpailukykyisten osaamiskeskittymien syntymistä Suomeen. Pidämme tätä näkemystä kannatettava, ja konkreettisesti ehdotamme, että tällaisia osaamiskeskittymiä voisi rakentaa kiertotalouden ja digitalisaation rajapinnoille sekä vastuullisten ja kiertotalouden mukaisten kansainvälisesti kiinnostavien kuluttajabrändien ympärille. Nämä teemat tulisi valita siten, etteivät ne kiinnittyisi vain perinteisiin vertikaaleihin vaan ottaisivat huomioon Suomen talouden uudistamisen ja vienninrakenteen monipuolistamisen tarpeet. Esimerkiksi tekstiilitoimialalla nykyinen TKI- ja kasvurahoitusjärjestelmä on tukenut hyvin muun muassa uusien ekologisten tekstiilikuitujen aikaansaamista, mutta rahoitusta toimialan korkean lisäarvon lopputuotteiden kehittämiseen ja vientiin ei ole ollut vastaavassa määrin tarjolla.

Lisäksi kasvurahoituspäätöksissä tulisi ottaa huomioon ”arvopohjaiset näkemykset”. Toisin sanoen taloudellisten laskelmien ja kannattavuusarviointien ohella rahoituspäätöksissä pitäisi systemaattisesti arvioida kaikkia vastuullisuusnäkökohtia

ESG-tyyppisten lähestymistapojen kautta. Kasvurahoituksen pitäisi synnyttää ympäristöllisesti, sosiaalisesti ja yritysten hallintotavan kannalta kestävää liiketoimintaa.

TALouden UUDISTAMINEN, TUOTTAVUUDEN PARANTAMINEN JA VIENTI

Lakiesityksen perusteluissa yhtiölle on suunniteltu uutta vahvempaa teollisuuspoliittista roolia, jonka kautta se ohjaisi yhtiön sijoituspolitiikkaa. Teollisuuspoliittisen tehtävän voisi muotoilla näkemyksemme mukaan talouden uudistamisen ja viennin edistämisen tehtäväksi toimialariippumattomasti. Nimenomaan teollisuuspoliittiseksi rooliksi määriteltynä tehtävä voi jäädä liian suppeaksi Suomen talouden uudistamisen ja vienninrakenteen monipuolistamisen näkökulmasta. Näkemyksemme mukaan tämän tehtävän keskiössä tulee esityksen mukaisesti olla kasvun ja tuottavuuden edellyttämän osaamisen varmistaminen sekä toimialariippumattomasti kestävä liiketoiminnan aikaansaaminen. Tuottavuuden parantamisessa erityistä huomiota tulisi kiinnittää sellaisiin toimiin, joilla tuotetaan korkeaa arvonlisää. Julkisia sijoituksia tulee kohdistaa vertikaalien ohella toimialarajat ylittävään kiertotalouden edistämiseen, digitalisaation tehokkaaseen soveltamiseen ja hyödyntämiseen sekä kuluttajaliiketoimintaan (kuluttajabrändit) ja sen kansainvälistymistä tukeviin toimiin.

Ehdotamme, että tämän toimialariippumattoman tehtävän määrittelyssä otetaan laaja-alaisesti eri sidosryhmät mukaan. Vain tällä tavoin voidaan tunnistaa uusia nousevia liiketoimintoja eri toimialojen välisillä rajapinnoilla, esimerkiksi uudenlaiset kiertotalousperusteiset tuote- ja palveluratkaisut sekä mahdollisuudet niiden skaalaamiseen kansainvälisesti.

Hallituksen esityksen mukaisesti tätä tehtävää ohjaisivat kulloisenkin hallitusohjelman mukaiset kasvu- ja teollisuuspoliittiset valinnat ja linjaukset. Tämä on varmaankin osin perusteltua, mutta samalla pitkäjänteisen talouden uudistamisen ja tuottavuuden parantamisen toimet eivät ratkea hallituskausittain. Näin ollen tälle tehtävälle on luotava ohjausmalli, joka luo pitkäjänteisyyttä ja kestävä toimintamallin Suomen talouden uudistamiseksi, tuottavuuden parantamiseksi ja viennin kehittämiseksi.

